

CONDITIONAL RELEASE AS A MATERIAL LEGAL AND PENAL INSTITUTE AND AN ALTERNATIVE TO INSTITUTIONAL TYPE SANCTIONS

Tose Panov

MIT University, Skopje, Republic of N. Macedonia, kaparoso @ gmail.com

Abstract: Conditional release is a material-legal institute because it modifies the prison sentence.

Also a conditional release is a penal institute whose application avoids the harmful effects of long-term imprisonment and criminal infection, and the convict is encouraged to behave well and participate in the process of re-socialization.

In modern criminal law, parole is widely accepted and belongs to those institutes that have a long tradition in normative and practical life. As a penological and criminal-political measure by which additional individualization of the sanction is performed, it stimulates the convicted person to behave well and to be actively involved in the process of its execution. The application of parole has recently sought to address the problems of overcrowding in prisons, but also the reduced stay of such persons in institutions due to the well-known shortcomings of institutional sanctions.

In this paper, in accordance with the allowed space, we will briefly analyze all the positive and negative sides of the conditional release, the conditions for its application, the competent authorities authorized to grant conditional release, the issue of supervision over conditionally discharged persons and revocation of conditional release. , and will also offer certain suggestions de lege ferenda.

Keywords: parole, penal measures, imprisonment, individualization of the sanction, revocation of parole.

УСЛОВНИОТ ОТПУСТ КАКО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВЕН И ПЕНОЛОШКИ ИНСТИТУТ И АЛТЕРНАТИВА НА САНКЦИИТЕ ОД ИНСТИТУЦИОНАЛЕН ТИП

Тоше Панов

МИТ Универзитет, Скопје, Република С. Македонија, kaparoso@gmail.com

Апстракт: Условниот отпуст е материјално-правен институт затоа што тој ја модифицира казната затвор. Исто така условниот отпуст е и пенолошки институт со чија што примена се избегнува штетното дејство на долгогодишното затворање и криминалната инфекција, а осудениот се поттикнува на добро однесување и учество во процесот на ресоцијализацијата. Во современото кривично право условниот отпуст е широко прифатен и спаѓа во редот на оние институти кои имаат долга традиција во нормативниот и практичниот живот. Како пенолошка и криминалнополитичка мерка со која се врши дополнителна индивидуализација на санкцијата таа го стимулира осуденото лице добро да се однесува и активно да се вклучи во процесот на извршување на истата. Со примената на условниот отпуст во последно време се настојува да се решат и проблемите на пренатрупаност на затворите, но исто така и на мален престој на таквите лица во институциите, заради добро познатите недостатоци на санкции од институционален тип. Во овој труд, согласно дозволения простор, накратко ќе ги анализираме сите позитивни и негативни страни на условниот отпуст, условите за примена на истиот, надлежните органи кои се овластени за давање на условен отпуст, прашањето на надзор над условно отпуштените лица и отповикување на условниот отпуст, а исто така ќе се понудат и одредени предлози de lege ferenda.

Клучни зборови: условен отпуст, пенолошки мерки, казна затвор, индивидуализација на санкцијата, отповикување на условниот отпуст.

1. ВОВЕД

Во нашата кривичноправна литература условниот отпуст како институт е недоволно теориски разработен, односно малку се авторите кои на овој кривичноправен и пенолошки институт му имаат посветено должно внимание.

Условниот отпуст се состои во предвременно запирање на натамошното издржување на казната затвор и пуштање на осудениот на слобода, по услов до истекот на изречената казна да не стори ново кривично дело.

Според тоа под поимот условен отпуст се подразбира условно пуштање на осуденото лице од издржувањето на казната затвор на слобода, со исполнување на одредени законски претпоставки, и со почитување на

одредени обврски во текот на престојот на слобода. Ваквото појмовно одредување е сосем разбирливо имајќи го во предвид фактот дека и во споредбеното, но и во домашното право примената на условниот отпуст пред се е поврзана за процесот на извршување на казната затвор. Меѓутоа откако домашните законодавци во последно време ги отворија перспективите на примената на овој институт и кај заводските воспитни мерки како посебни малолетнички санкции, аналогно на тоа се јави и потребата за рedefинирање на традиционалното појмовно одредување на овој институт.

Имајќи ги во предвид овие промени, условниот отпуст може да се дефинира како условно пуштање на слобода на осуденото лице од институцијата во која е сместено врз основа на одлуката за изрекување на одредената кривична санкција, се разбира, со исполнување на одредени законски претпоставки со почитување на одредените обврски во текот на престојот на слобода.

Ако се има во предвид дека споменатите заводски воспитни мерки, според видот и категоријата на сторителот спрема кој се изрекуваат, се разликуваат од затворските казни на општото кривично право, сосема е разбирливо дека поедини елементи на условниот отпуст се уредени на друг начин во однос на условното отпуштање на возрасните затвореници.

Можеме да кажеме дека од исти или слични причини во нашето законодавство различно се уредени и одредени прашања поврзани за примената на условниот отпуст кај казната малолетнички затвор во однос на казната лишување од слобода на полнолетните сторители на кривичните дела. Бидејќи во основа се работи за еден институт, имајќи ги во предвид споменатите разлики поврзани за видот на санкциите по повод на кои доаѓа до негова примена, може да зборуваме за три модалитети на условниот отпусти тоа:

- условен отпуст кај казната затвор,
- условен отпуст кај малолетничкиот затвор и
- условен отпуст кај заводските воспитни мерки.

2. УСЛОВЕН ОТПУСТ ОД ИЗДРЖУВАЊЕ НА КАЗНАТА ЗАТВОР

Условното пуштање на лицата на издржување на казната затвор се јавува во текот на 19-от век со појавата на прогресивниот систем на затворање.

Се темели на идеите на рехабилитација и поправање на затвореникот, во состав на кои се сметало дека лицето кое во текот на престојот во соодветната институција на издржувањето на казната затвор се поправило и примерно се однесувало заслужило и треба да се награди со предвременно пуштање на слобода.

Во текот на понатамошните измени на нормативните рамки се менуваа и условите за негова примена, во делот на надлежните органи кои одлучувале за условниот отпуст нема промени и самиот институт условен отпуст опстанал до денешен ден благодарение на одредените предности и потенцијалите кои условниот отпуст ги носи со себе.

Условниот отпуст пред се претставува важен инструмент за ресоцијализација на затвореникот, затоа што осуденото лице преку своевиден систем на наградување се стимулира да го промени својот однос спрема социјалните случувања, развојот на работните навики и се залагаат во работата, во специфично опкружување уважувајќи ги потребите и интересите на другите, ги следи и другите општествено прифатливи начини на однесување за да може затвореникот да го заслужи предвременото пуштање на слобода.

Освен тоа, неспорно е дека одобрувањето на условниот отпуст на одредено осудено лице стимулативно делува и на другите осуденици примерно да се однесуваат во казненопоправните установи како би можеле и тие да добијат можност на предвременно пуштање од затворот.

Условниот отпуст е и специфичен коректив на судското одмерување на казната, и средство за квалитетна индивидуализација на третманот и остварување на целта на казнувањето.

За време на условниот отпуст казната постои само како правна можност. Тоа што условите за остварување на условниот отпуст се остваруваат во текот на извршувањето на казната затвор, не значи неопходно дека условниот отпуст е само фаза во извршувањето на казната.

Дека извршувањето на казната со условниот отпуст всушност е суспендирано, е јасно и од решението во врска со неговото отповикување, а тоа е дека времето проведено на условен отпуст во случај на отповикување на условниот отпуст не се засметува во издржаната казна /Чл.37 ст.3.од КЗ/

Без оглед, колку се широки нормативните и стварните можности кои стојат на располагање на судот при одмерување на казната, судот, сепак, честопати не е во можност прецизно да го одреди времето во кое би можела да се оствари целта на изрекувањето на казната и извршувањето, односно не е во можност во конкретниот случај да одреди потполно соодветна мерка на казната.

Многу поквалитетна проценка може да се даде откако започнал процесот на извршувањето на казната, и во таа смисла условниот отпуст претставува погодно средство за одредување на оптималната временска рамка на траењето на казната.

Исто така, неспорен е фактот дека брзиот премин од контролираниот заводски амбиент во кој осуденикот бил под надзор и имал константна помош од стручните лица /во отворена социјална средина-заедница, носи со себе многу предизвици поврзани за позитивната адаптација и снаоѓање на осуденикот во „либералното“, опкружување, така да условниот отпуст кој е пропратен со заштитен надзор може да има и заслуга како корисна постепена мерка.

Исто како и порано, така и во современиот период многу земји од различни причини се среќаваат со проблемот тн., пренатрупаност на затворите, односно недостаток на заводските капацитети, а еден од позначајните начини во решавањето на тој проблем е зголемената примена на условниот отпуст, но и други форми на привременото пуштање на осуденикот.

Наведениот проблем е всушност само еден сегмент на многу поширок наратив кој во современиот кривичноправен дискурс се означува како „криза на затворот“, или како попрецизно кажано како криза на традиционалната политика на спротивставување на криминалитетот засновани на доминантна примена на казната затвор.

Предметниот наратив се темели на сознанието дека казната затвор, иако претставува санкција која има значајни криминалополитички потенцијали, има и многу слабости (затворањето негативно се одразува на менталното здравје на осуденикот, доведува до стигматизација на осудените лица, може да предизвика загубување на вработувањето и социјалните контакти, трошоците на извршувањето на казната затвор се многу поголеми отколку кога станува збор за санкциите од вонинституционален тип), па затоа кога тоа е целесходно и криминалистички оправдано се заговара широка примена на алтернативните мерки и санкции, односно, мерки и санкции кои се извршуваат во заедницата, надвор од затворот т.е. установата, а една од тие мерки со која се настојува или барем се ублажуваат негативните ефекти е и условниот отпуст.

Овој пристап како современа стратегија за спречување на криминалитетот доби своја званична потврда со усвојување на некои меѓународни и супранационални документи, како што се Стандардните минимални правила на ООН за примена на незтворските мерки (Токиски правила) од 1990 г., Европските правила за мерките и санкциите кои се применуваат во општеството, Препораките на Советот на Европа за подобрување на имплементацијата на Европските правила за мерките и санкциите кои се применуваат во општеството (рек. (2000) 22) Препораките на советот на Европа (2003) 22) за условниот отпуст во кои во широка лепеза се алтернативните мерки и санкции, како во модерно време е препорачан инструментариј на реагирање на криминалитетот ја наведува и мерката условен отпуст.

Во последно време проблемот на инсуфициенција на заводските капацитети, односно пренатрупаностите на затворите се настојува да се решат на два начина.

Првиот начин кој подразбира примена на мерките на избегнување на кривичната постапка или изрекување на санкции од вонинституционален тип како би се избегнала можноста обвинетите осудени лица воопшто да не бидат сместени во установа/затвор/, во литературата се означува како „стратегија на предни врати“, (front door strategi/, додека другиот пристап кој се именува како „стратегија на задни врати“, (back door strategi/ ја опфаќа примената на различни/кривично/правни и пенолошки инструменти кои треба да допринесат да се намали времето на престој во затворот, а кое нешто ја вклучува и примената на условниот отпуст но и другите механизми на предвременото отпуштање.

Сепак треба да се истакне дека условниот отпуст има и одредени недостатоци. Условниот отпуст пред се е насочен како ресоцијализација на сторителот, додека интересите на жртвата се крајно маргинализирани.

Исто така, со раното пуштање на осуденикот потенцијално се загрозува сигурноста на граѓаните и на одреден начин се минимизираат напорите на судот поврзани со одмерување на казната итн.

3. ПРАВНА ПРИРОДА И ПРЕТПОСТАВКИ ЗА ПРИМЕНА НА УСЛОВЕН ОТПУСТ

Во теоријата не е спорно дека условниот отпуст не претставува кривична санкција затоа што не содржи некои од општите елементи на кривичните санкции.

Условниот отпуст не се донесува во кривичната постапка, туку по завршувањето на кривичната постапка во процесот на извршување на веќе изречената санкција. Во нашиот правен систем условниот отпуст го дава надлежниот суд кој ја изрекол кривичната санкција. За разлика од кривичните санкции со кои се одземаат или ограничуваат одредени права на осудените лица или им се става во изглед можноста за одземање или ограничување на тие права, со давањето на условниот отпуст на осуденикот de facto се доделуваат одредени привилегии и бенефити. На крајот, додека кривичните санкции се изрекуваат со сила на судски

авторитет/присилно/, независимо од волјата, барањето или согласноста на осуденото лице ,условниот отпуст може да се даде само на барање на осудениот или на некој друг субјект.

Од сите тие причини условниот отпуст се вбројува во редот на оние кривичноправни инструменти кои во модерната литература се означуваат како алтернативни мерки, односно *sui generis*.

Постојат своевидни контраверзи дали условниот отпуст е кривично правна мерка, затоа што на одреден начин влијае на одмерување на казната и ја суспендира казната утврдена со судска одлука или пак дека условниот отпуст е пенолошки институт, односно мерка која претставува фаза на извршување на казната затвор, односно криминалнополитичка мерка со која се поттикнува доброто однесување на осудените лица?

Спрема тоа постојат своевидни контраверзи дали е тоа кривичноправна мерка, затоа што на одреден начин влијае на одмерување на казната и ја суспендира казната утврдена со судска одлука или пак пенолошки институт кој претставува фаза на извршување на казната затвор, односно криминалнополитичка мерка со која се поттикнува доброто однесување на осудените лица? Сепак се чини дека најпримерно на трагот на еklektичките концепции е да се тврди дека станува збор за самостојна мерка(институт) која има своја не само кривичноправна, туку и пенолошка и криминалнополитичка димензија.

Домицилните законодавци давањето на условниот отпуст го условуваат со кумулативно исполнување на два вида на претпоставки: формални и материјални.

- Формалните се поврзани со минимум на време кое осуденото лице мора да го проведе на издржување на затворската казна за да може да биде пуштено условно, додека
- Материјалните претпоставки се однесуваат на однесувањето на осудениот во установата и неговите лични особини кои укажуваат дека е остварена целта на казнувањето.

Наиме, согласно експресијата на законодавецот осудениот кој издржал половина од казната затвор може да биде ослободен од издржување на казната само ако се за време на издржување на казната неговото однесување се поправи до таа мера да може оправдано да се очекува дека после отпустот од издржувањето на казната ќе се однесува примерно, а особено дека нема да врши кривични дела, и доколку посебните околности поврзани со личноста на осудениот јасно укажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

Како казненоправен институт условниот отпуст ги содржи следните елементи:

1. Одлука за запирање на издржување на казната и
2. Пуштање на осудениот на слобода и негова апстиненција од вршење на нови дела во временскиот остаток од неиздржаната казна.

4. ПОСТАПКА, УСЛОВИ И ОРГАНИ ЗА ДАВАЊЕ НА УСЛОВЕН ОТПУСТ

Осуденото лице се отпушта од издржувањето на казната во денот кога со решението за условен отпуст е определено отпуштањето.

Постапката за условен отпуст се спроведува согласно со Законот за пробација.

Барање за отпуштање по основ на условен отпуст, под услови определени со закон, може да поднесе осуденото лице или неговиот брачен и/вонбрачен другар, адвокат, роднина по крв во права линија, посвоител, посвоеник, брат, сестра и хранител.

Предлог за отпуштање на осуденото лице по основ на условен отпуст поднесува и директорот на установата, врз основа на постапка предвидена согласно со Законот за пробација.

Согласно одредбите од нашиот Кривичен законик осудениот може да се отпушти од издржување на казна затвор под услов до истекот на времето за кое е изречена казна да не стори ново кривично дело, ако се поправил така што основано може да се очекува дека на слобода добро ќе се однесува, а особено дека нема да врши кривични дела. При оцената дали осудениот условно ќе се отпушти ќе се земе предвид неговото поведение за време на издржувањето на казната, извршувањето на работните обврски со оглед на неговата работна способност и други околности што покажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

Условно може да се отпушти осудениот кој издржал половина од казната затвор.

По исклучок, условно може да се отпушти и осуден кој издржал само една третина од казната затвор под условите од став 1 и ако посебни околности, што се однесуваат на личноста, на осудениот, очигледно покажуваат дека е постигната целта на казнувањето.

Осудениот на казна доживотен затвор условно не може да се отпушти пред да издржи најмалку 25 години казна затвор.

На условно отпуштениот судот може да му одреди заштитен надзор, што се состои во посебни мерки на помош, грижа, надзор или заштита кои ги спроведува надлежен орган согласно закон. При осуди на дела на насилство, судот може да одреди и забрана за посетување на спортски натпревари што ја спроведува Министерството за внатрешни работи.

Малолетник условно може да се отпусти од издржување на казната малолетнички затвор ако издржал една третина од казната, но не пред да помине една година од издржувањето на казната и ако од постигнатиот успех во воспитувањето и превоспитувањето основано може да се очекува дека на слобода добро ќе се однесува, ќе го продолжи школувањето и работата и дека нема во иднина да врши кривични дела. За време на условниот отпуст судот може да определи мерка на засилен надзор, кој го спроведува надлежниот орган согласно закон.

5. ОТПОВИКУВАЊЕ НА УСЛОВНИОТ ОТПУСТ

Судот ќе го отповика условниот отпуст ако осудениот додека е на условен отпуст стори едно или повеќе кривични дела за кои е изречена казна затвор или малолетнички затвор над две години или ако по писмена опомена од страна на надлежниот орган не ги исполнува обврските од заштитниот надзор (член 36 став 5).

Судот може да го отповика условниот отпуст ако условно отпуштениот стори едно или повеќе кривични дела за кои е изречена казна затвор или малолетнички затвор до две години. При оцената дали ќе го отповика условниот отпуст, судот особено ќе ја земе предвид сродноста на сторените кривични дела, нивното значење, побудите од кои се сторени и други околности што укажуваат на оправданоста за отповикување на условниот отпуст.

Кога судот ќе го отповика условниот отпуст ќе изрече казна со примена на одредбите од член 44 и член 46 став 2, земајќи ја порано изречената казна како веќе утврдена. Делот од казната што осудениот ја издржал според поранешната осуда се засметува во новата казна, а времето поминато на условен отпуст не се засметува.

Ако условно отпуштениот биде осуден на казна затвор или малолетнички затвор до две години, а судот не го отповика условниот отпуст, условниот отпуст се продолжува за времето што осудениот го поминал на издржување на казната затвор, односно малолетнички затвор.

Нашиот КЗ го регулира условниот отпуст, односно ги предвидува општите услови за условен отпуст.

Во Кривичниот Законик е пропишано кој дел од казната затвор е потребно да ја издржал осудениот, како и условот за време на траењето на условниот отпуст осудениот да не изврши ново кривично дело.

Осудениот кој издржал една половина од казната затвор судот ќе го отпусти од издржување на казната под услов да до истекот на времето за кое е изречена казната не стори ново кривично дело. Покрај тоа потребно е осудениот во текот на издржување на казната така да се поправил дека со основ може да се очекува дека тој на слобода добро ќе се однесува, а особено дека до истекот на времето за кое е изречена казната нема да стори кривични дела. Тоа значи дека осудениот условно ќе се отпусти доколку кумулативно се исполнети два услова:

1. да издржал половина од казната затвор и

2. За време на издржување на казната осудениот толку да се поправил така да со основ може да се очекува дека повеќе нема да врши кривични дела. т.е. да во однос на осудениот е постигната целта на казнувањето (специјална превенција).

За условно отпуштање на осуденото лице одлучува судот што ја донел пресудата во прв степен во совет составен од тројца судии, кој одлучува надвор од главниот претрес.

Во решението за условен отпуст се наведува денот на отпуштањето на осуденото лице при што е неопходно да се води сметка за рокот на жалбената постапка.

Пред одлучувањето за условниот отпуст првостепениот суд ги има предвид писмениот извештај и мислењето на пробацискиот службеник врз основа на кои е даден предлогот за условен отпуст. Во случај кога до судот е поднесено барање за условен отпуст надлежниот суд може да побара од надлежната локална пробациска канцеларија да достави пробациски извештај. Надлежниот суд бара дополнителни податоци од пробациската канцеларија, а може да се сослуша и осуденото лице и да се побара мислење од судијата за извршување на санкциите за околности што се однесуваат на личноста на осуденото лице, неговото поведение за време на издржувањето на казната, извршувањето на работните обврски и за други околности од кои може да се заклучи дали е постигната целта на казнувањето и особено дали осуденото лице во иднина нема да врши кривични дела.

Предлогот на директорот на установата го застапува и го образложува надлежен пробациски службеник.

Податоците кои установата ги доставува до судот се од доверлива природа и се исклучиво наменети за целите на постапката.

Барањето односно предлогот за условен отпуст може повторно да се поднесе по истекот на шест месеци за казна затвор над една година, односно три месеци за казна затвор под една година од правосилноста на решението со кое е одбиено претходното барање на осуденото лице, односно предлогот на директорот.

Решението со кое судот одлучува за условен отпуст се доставува до осуденото лице, членот на семејството

што поднел барање за условен отпуст, установата во која осуденото лице издржува казна, надлежната локална пробациска канцеларија, надлежниот јавен обвинител и до полициската станица за определено подрачје според местото на живеалиштето, односно престојувалиштето на осуденото лице, ако одлуката е позитивна.

Судот во решението за условен отпуст може на условно отпуштениот да му одреди заштитен надзор, што се состои во посебни мерки на помош, грижа, надзор или заштита кои ги спроведува надлежен орган согласно со закон.

Во решението судот може да определи дали над условно отпуштеното лице ќе се примени мерка-електронски надзор.

Против решението по барањето или предлогот за условен отпуст осуденото лице и надлежниот јавен обвинител имаат право на жалба во рок од осум дена до повисокиот суд.

Едно од значајните прашања поврзани со примената на условниот отпуст е прашањето на органите кои се овластени за условно пуштање на осудениот од издржувањето на казната затвор.

Во врска со тоа во споредбеното право не постои општоприфатен и унифициран концепт за решавање на истиот, туку се сретнуваат повеќе модели:

1. судски
2. административни
3. мешовит модел

Во повеќето европски земји како што се Германија, Италија, Шпанија, Австрија, Румунија, Франција, Русија, Хрватска, Србија и Република Северна Македонија одобрувањето на условниот отпуст е во исклучива надлежност на судот.

При тоа, во повеќето од наведените земји како што се Германија, Италија, Франција, Шпанија таква одлука донесува посебен функционално надлежен суд(ија) (судија за извршување на санкциите), а во другите како што се Австрија и Литванија таква одлука донесува судот на чието подрачје се наоѓа установата во која се извршува казната затвор, а во други земји како што е Србија таква одлука донесува судот кој ја донел одлуката во прв степен.

Во Република Северна Македонија одлуката за условен отпуст ја донесува судот кој ја донел одлуката во прв степен во совет составен од тројца судии.

Административниот модел на одобрување на условниот отпуст е застапен во законодавствата на Шведска, Англија, Швајцарија, Ирска, Данска и Словенија, според кои одлуката за условен отпуст ја донесуваат управните органи, најчесто тоа е надлежното министерство за правда, затворската управа или комисијата за условен отпуст.

Основниот недостаток на административниот модел се огледа во фактот дека со одлуката за привременото пуштање на слобода на осуденото лице управното тело *de facto* ја суспендира одлуката на судот, и на одреден начин ги узурпира овластувањата и ја доведува во прашање независноста на судската власт. Се разбира, со таквата одлука во значителна мера се дерогираат сите напори на органите на кривичното правосудство на докажувањето на вина на осуденото лице, а исто така и во изрекувањето и одмерувањето на соодветна казна како би можела да се постигне со закон прокламираната цел на казнувањето. Освен тоа, прилично е неумесно административниот орган да одлучува за понатамошното лишување од слобода на одредено лице, а што и фактички се случува во случај на негативна одлука за условниот отпуст, особено доколку таквата одлука се донесува во постапка која не содржи ни минимум процесни гаранции.

Заклучок со предлог

Законските решенија поврзани со институтот условен отпуст, во значаен обем се идентични со законодавствата на повеќе земји.

Постојното законско решение со кое се отвара можност/навестина само со исклучоци/ условниот отпуст да се примени и после само една третина од издржаната казна е подложно на критика од повеќе причини. Пред се во законодавствата на повеќе европски земји процентуалниот дел на казната која мора да се издржи за да дојде до условниот отпуст е значително поголем. Во законодавствата на Австрија, Германија, Франција, Швајцарија, Грција, Унгарија, Италија, Полска, Русија, Шпанија и Хрватска, условниот отпуст може да се примени дури после издржувањето на една половина од казната со тоа што во повеќето од споменатите земји сторителите кои се осудени на тешки кривични дела или повратниците мораат да отслужат и поголем дел од казната /најчесто две третини или три четвртини/ за да можат да ја остварат привилегијата на порано отпуштање од казнените установи.

Од друга страна пак во Србија, Црна Гора, Шведска, Ирска, Грција и Румунија, осудениот може да добие условен отпуст после издржувањето на две третини од казната.

6. ЗАКЛУЧОК

Имајќи ги во предвид презентираниите напоредни искуства на мислење сме дека законското решение условниот отпуст да може да се примени дури после издржување на една половина од казната е одржливо само кога во домицилните програми третманот и работата со осудените лица би бил корисен, квалитетен и функционален во однос на таквите програми, односно кога таквите програми би овозможувале порано остварување на целта на казнувањето. Конкретно кај нас по донесувањето на Законот за пробација значително е зголемен квалитетот на третманите со цел превоспитување на осудените лица..

Од напред наведеното сметаме како би *de lege ferenda* има смисла да се укине можноста за примена на наведениот институт после една третина издржана казна, а минималната временска рамка да се поврзе за една половина од издржаната казна во сите случаи.

Сепак за да се оствари примордијалниот *ratio legis* на предметниот институт, неопходно е покрај формалните да бидат исполнети и материјалните претпоставки за примена на условниот отпуст, кои се поврзани со: степенот на ресоцијализација на осуденото лице, позитивната социјална и криминолошка прогноза и остварување на целта на казнувањето. При тоа, недвосмислено е дека дадените претпоставки прилично апстрактно и воопштено се поставени, кое нешто од една страна отвора можности за квалитетна индивидуализација на мерките, но од друга страна отвора и дилеми на основа на кои факти и податоци ќе се утврдуваат истите.

ЛИТЕРАТУРА

- Кривичен Законик /Сл.весник на РМ бр.37/96/...199/14
Закон за извршување на санкциите(Сл.весник на РМ.бр.99 од 21.05.2019
Закон за пробација (Сл.весник на РМ бр.226 од 25.12.2015
Камбовски, В.(2015). „Коментар на Кривичниот законик на Република Македонија,„Клуб Матица,
Babić, M., & Marković, I. (2013). *Krivično pravo opšti dio* (četvrto izmjenjeno izdanje), Pravni fakultet u Banja Luci, Banja Luka, 2013., str. 323
Bavcon, Lj., & Selih, A. (2017). *Kazneno pravo, Splosni deo*, Ljubljana
Damjanović, I., Kokić - Puče, Z., & Klarić - Baranović, S. (2004). *Uvjetni otpust s izdržavanja kazne zatvora* (od 1998. do 2002.), *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 11, br. 2/2004, str. 868
Djordjević, M. (2009). *Osnovni problem krivične odgovornosti*, Beograd
Jovanović, Lj. (2015). *Krivično pravo, opšti deo*, Beograd
Jovanović, S. (n.d) *Mogući pravci preispitivanja instituta uslovnog otpusta – s osvrtom na fancuska rješenja*,
Petrović, B., & Ferhatović, A. (2013). *Uvjetni otpust u savremenom krivičnom zakonodavstvu*, *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu*, LVI, str. 90;
Stojanović, Z. (2015). *Krivično pravo, Pravna knjiga*, Beograd
Stojanović, Z. (1984). *Uslovni otpust, problem I perspective*, *Zbornik pravnog fakulteta u zagrebu*. Br.1-2
Turković, K. et al. (2017). *Komentar kaznenog zakona*, *Narodne novine*, Zagreb., str. 58 /17
Tulić, A. (2013). *Institut uslovnog otpusta u krivičnom zakonodavstvu u BiH – pro et contra*, *Godišnjak Pravnog fakulteta, Istočno Sarajevo*, 1/2013, str. 88-90.
Vranj, V. (2009). *Alternativne mjere i sankcije u krivičnom zakonodavstvu i praksi u Bosni i Hercegovini*, *Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu*, Sarajevo, str. 100.
Zlatarić, B. (2009). *Krivično pravo, prva knjiga* Zagreb